సాహిత్య లోకంలో సజీవ స్త్రీమూర్తులు

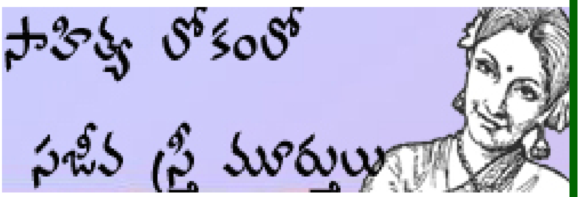

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు 'అనుభవం' నవలలో 'పార్వతి'

- జలంధర

నెలనెలా ఒక స్త్రీ పాత్ర వ్యక్తిత్వ విశ్లేషణ

" చాలా మంది చాలా రంగాలలో చాలా సంఘర్షణలు కొనసాగిస్తే కానీ, జీవితంలో సుఖ పరిణామాలకు దారి ఏర్పడదు. జీవితం నిండా పురోగమనానికి అడ్డు తగిలే శిథిలాలున్నాయి. వాటిని నిర్మూలించిన మీదట గానీ కొత్త నిర్మాణానికి అవకాశాలేర్పడవు-" ఈ మాటలు కొడవటిగంటి వారివే.

జీవితంలో ప్రణయాన్ని, మానసిక విప్లవాలను, దుఃఖాలను, కష్టాలను, అనుభూతుల్ని అందమైన అక్షరాల్లో మలిచిన మహా రచయితలు మనకు బోలెడు మంది ఉన్నారు. అటువంటి వారి రచనలు చదివి, స్పందించి, కన్నీటితో పులకించిపోయే అదృష్టం మనకు ఉన్నదని గర్వంగా చెప్పుకుందాం. అంతే కాదు.... ఇతర భాషల్లోని సాహితీ పుత్రులను విప్లవకారులను కూడా అనువదించుకుని, ఆదరించుకుని గౌరవించుకుని సంభాషించుకోగలిగిన గొప్ప గుణం మనకు ఉన్నది. ఈ గొప్పతనంలో బహుశ ఆంధ్రులదే అగ్రస్థానం అనిపిస్తుంది.

కానీ, ఈ ప్రణయాల అనుభూతుల అనుభవాల విప్లవాత్మక ఆలోచనా పరిణితికి కారణం వెతుకుతూ అదిభౌతిక సంచారం చేస్తూ, అక్షరాలతో ఆ పరిస్థితిని 'స్కెచ్'లా మనకు స్పష్టీకరింప చెయ్యదగిన "విమర్శక రచయితలు" కూడా మనకు ఉన్నారు. వీరు సహజంగా తక్కువమందే ఉంటారేమో..... కారణం "మేధాశక్తి"తో కూడిన "సృజనాత్మకత" ఎంతో మధన మీద, పరిశీలనా జ్ఞానం మీద గానీ ఏర్పడవు. వీరిలో కొడవటిగంటి వారిని అగ్రగణ్యులలో ఒకరిగా చెప్పుకోవాలి. ఇటువంటివారు ఏ ప్రభావానికీ తొందరగా లొంగరు. ఒకవేళ లొంగినా, విస్తృత పరిధిలో ఆ ప్రభావానికి మూల కారణాలను పరిశీలించి, అందులో లోపాలను ఎత్తిచూపి, పరిగ్రహించి మౌలిక సూత్రాలను మాత్రమే గ్రహించగల శక్తిమంతులు.

అందుకే వారు, "సామ్యవాదము, సోషలిజం, కమ్యూనిజం, డయలెక్టికల్ మెటిరియలిజం, మార్క్సిజం అనే మాటలు నన్ను చుట్టుముట్టినప్పుడు కూడా, నేను వాటిని గురించి సరైన అభిప్రాయాలు సంపాదించడానికి ప్రయత్నించలేదు. జీవితం నాకు అయోమయంగా కనిపించినప్పుడు, అది జీవితంలో స్వతస్సిద్ధంగా ఉందనే విశ్వాసంతో, వాటిని కథలలో పెట్టాను" అంటారు. ఇంత నిజాయితీగా తానేం చేస్తున్నారో తెలిసిన రచయితలు బహు కొద్ది మంది.

రచయితలు ఎప్పటికప్పుడు ఆత్మ విమర్శచేసుకోవాలనే ఈయన తన రచనల్లో ప్రతిపాదించిన అంశాలను సైతం, ఆలోచించమన్న ధోరణిలో చెప్పేవారు కానీ, "ఉపదేశం మన వ్యక్తిత్వాన్ని నిద్రలేపుతుంది" - అని ఏం చెప్పాలో, ఎలా చెప్పాలో, తెలిసిన చాలా కొద్దిమంది రచయితల్లో వీరు ఒకరు. ఇటువంటి రచయిత చిత్రీకరించిన పాత్రలు ఒక జీవిత కాలానికి విస్తృత భావ సంకల్పాలకు దిక్సూచులుగా ఉంటాయి.

వీరు మంచి కథకులు... జీవితాన్ని విస్తృతంగా సమీక్ష చెయ్యవలసి వచ్చినప్పుడే "నవలలు" రాశారేమో. "అనుభవం" నవలలో "పార్వతి" ఒక సజీవమైన పాత్ర. నిర్ద్వంద్వంగా చెప్పదలుచుకున్న విషయాన్ని ఏ మెలికలూ లేకుండా, పార్వతి ద్వారా చెప్పించారు కొడవటిగంటి వారు.

పార్వతి మీనమ్మ కూతురు. తండ్రి ఒకటో రకం వాజ. తల్లి చాలా క్రూరమైన తల్లి. కానీ కాఠిన్యం సామర్థ్యం కింద

చలామణీ కావటం సాధారణంగా జరిగే విషయమే. అందుకే పార్వతికి ఆమె తోడబుట్టిన వారికి తల్లి అంటే 'గురి' ఉండేది.

ఎదుగుతున్న సమయంలో, తల్లి గురించి "కుంతీదేవి" అని ఎవరో అంటే. ఆలోచించడం నేర్చుకోగానే "అర్థం" స్ఫురించింది ఆమెకు. కానీ, షాక్ కాలేదు. నిర్వికారమై పోయింది. ఆమె పినతల్లుల జీవితాలలో "నైతిక విలువలు" లేవన్న విషయం ఆమెకు చూచాయగా తెలిసినా, వారి జీవితాల్లో "స్వేచ్ఛ" ఆమెకు హాయిగా ఉందనిపించేది. ఆ అక్కచెల్లెళ్ళ నలుగురిలో, పెద్దచిన్నమ్మ మాత్రమే మంచి ఇల్లాలు అని పేరు పొందింది. కానీ ఆవిడ జీవితంలో మోనాటనీ, ఆవిడ నవ్వగా చూడకపోవడం వీటితో పార్వతికి ఆవిడ జీవితం పట్ల పెద్ద ఆకర్షణ లేదు.

కానీ, పెద్ద చిన్నమ్మ కుదిర్చిన సంబంధంతో ఆ ఊరి కోడలే అయింది పార్వతి. పెళ్ళిలో పార్వతి సానిమేళంలో ఆటసానుల స్వేచ్ఛకు ఆశ్చర్యపోయింది.

"వాళ్ళకే ఒక మొగుడుంటే ఇన్ని ఆటలు ఆడగలుగుదురా?!" అని ప్రశ్నించుకున్నది.

అత్తగారి వైభవం, భర్త అందం - ఇవేవీ పార్వతిలో తను పెద్ద చిన్నమ్మలా స్వేచ్ఛ లేని బ్రతుకు బ్రతకాల్సి వస్తుందన్న భయం తీసెయ్యలేక పోయాయి.

"దానికి వేరే కారణం ఏమీ లేదు. జీవితంలో అట్టే విశ్వాసం లేకపోవడమే.. ఆశలు ఎప్పుడూ అడియాసలే అవుతాయి, అన్న భావన. ఆమె మీద ఆనాటి భూస్వామ్య వ్యవస్థ ప్రభావం పురోగమనాన్ని శాశించే ఆర్థిక సామాజిక దోపిడి విధానమే మనిషి ఎదుగుదలను ఆపేస్తుంది. జీవితం పట్ల అనిశ్చిత పరిస్థితి, తనమీద తనకు నమ్మకం లేని స్థితికి తీసుకువస్తుంది.

ఆమె అత్తవారి వంశంలో స్త్రీలోలత్వం ఏదో వ్రతంగా స్వీకరించినట్లు, ఆ ఇంటి కోడళ్ళకు శాపంగా విధింపబడినట్లు భావించే పార్వతి అత్తగారు శ్యామలాంబ కావాలనే రూపిణి అయిన కోడలును తెచ్చుకొన్నది. ముమ్మూర్తులా తన భర్తను పోలిన కొడుకు కాంతయ్యను సంస్కరించుకోవాలనుకోవడం బదులు, కోడలు అన్ని వ్యసనాలకూ బానిస అయిన కొడుకును కట్టిపడేయ్యాలన్న గొంతెమ్మ కోర్కె,ఆమె మూర్ఖపు మనస్థత్వంలో తొంగి చూస్తుంది.

సంపన్నుల ఇంటి కోడలైన శ్యామలాంబ ఆ ఇంట్లో సంస్కారం లేదని అర్థం చేసుకుని, తను కోరుకున్న శుభ్రత, నాజూకుతనం కొడుకుకు నేర్పాలన్న ప్రయత్నంలో బాహ్య శుభ్రత నేర్పగలిగింది కానీ అంతఃశుద్ధి కోసం తపన పడలేదు. "చదువెందుకు? చదువుకున్న జీతగాళ్ళు దొరకరా?" అన్న సంస్కారం నేర్చిన కాంతయ్యలో విద్యాగంధం లేకపోగా పనికొచ్చే సువాసనా సంస్కారం బొత్తిగా మృగ్యమైపోయింది. పెళ్ళికి ముందే అతను సుఖవ్యాధులు సంపాదించాడు.

తన భర్త గంజాయీ, సారాయీ తాగుతాడనీ, స్త్రీ లోలుడనీ, పేకాట ఆడతాడని పార్వతికి తెలిసి పోయింది. కానీ తల్లి మీనమ్మ రాయిలా ఉంది కాబట్టి, ఆమె బాధపడే విషయమనుకోలేదు. కారణం, వివాహ వ్యవస్థ అనుభూతులు సౌందర్యాన్ని, ఆస్వాదననూ పెంచే బదులు, కక్కుర్తి, ఆస్థి జాగ్రత్త, బాధ్యతలు, హక్కుల పేరుతో డబ్బు గుంజడం నేర్పిస్తుంది మరి.

ఆమెకు భర్త ప్రవర్తన ఆశ్చర్యంగా లేదు. జీవితాన్ని పరిశీలిస్తున్న పార్వతికి అనుభూతులకు లోటేంలేదు. ఇతరుల అవినీతిని గురించి విడ్డూరం చెప్పుకునే వాళ్ళు, తాముగా నీతిపరులు కాకపోవడం ఆమెకు మొదట్లో ఆశ్చర్యంగా ఉండేది. జీవితాన్ని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నట్లు మాట్లాడే వాళ్ళు నిజంగా ఏమీ అర్థం చేసుకోలేరు. ఇతర్ల లోపాలు వెతికేవాళ్ళు, తమలోపాలు లేనట్లు నటించి, "నీ మాటేమిటి?" అని అడిగేవాళ్ళు లేకపోవడం వల్ల చెల్లుబడి అయిపోతున్నారు.

ఇవీ ఆమె పరిశీలనా జ్ఞానానికి అందిన సత్యాలు. పార్వతిని అర్థం చేసుకున్న అన్నదమ్ముల్లో వెంకటేశ్వర్లు ఒక్కడే అతనికి పార్వతి భర్త పట్ల ప్రదర్శించే నిర్లిప్తత మీద అంతగా నమ్మకం లేదు కానీ, చేసేది ఏమీ లేక ఊరుకున్నాడు.

మామగారు ఏ సానివాడలోనో బలవన్మరణం పొందితే, పలకరింపులకు తల్లితో వెళ్ళింది పార్వతి. తన అత్తగారు గుండు గీయించు కోనందుకు నిజంగా హర్షించింది. కొన్ని

అర్థం తెలియని ఆచారాలంటే చాలా కోపం పార్వతికి. ఆమె అత్తవారి తరపు బంధువుల్లో చక్కటి దాంపత్యంతో జీవించే ఒక జంట ఆమెకు చాలా ఆదర్శవంతంగా కనబడతారు. భార్యను పేరు పెట్టి పిలిచి, సరసంగా మురిపెంగా గడిపే ఆ సంసారం ఆమెకు జీవితం పట్ల కొంచెం ఆశ కలిగిస్తుంది.

రజస్వల అయిన దగ్గరనుంచీ పార్వతి ముందు జంకు లేకుండా ఆడవాళ్ళు గర్భాదానం గురించి మాట్లాడుకునేవారు. వారి మాటల్లో "యావ" ఆమెకు జుగుప్స కలిగించినా, కొంత కుతూహలం కలిగిస్తుంది. మామగారు చనిపోయిన కారణంగా కాంతయ్య గర్భాదాన ముహూర్తం ఏడాది దాటాలన్నారు. ఆ ఆచారంలో లోకవంచన పార్వతికి స్పష్టంగా అర్థమైపోయింది.

ఈ ఏడాది తన మొగుడు బ్రహ్మ చర్యం అవలంబించబోతున్నాడా? వట్టి మాట. మనిషి శరీరం మీద స్వభావ సిద్ధమైన పొరా, దానిపైన ఒక మాయ పొరా ఉన్నాయి. ఈ మాయ పొర లేకుండా ప్రపంచం నడవదు కాబోలు....

"మొగుణ్ణి లోబరుచుకో" అన్న కుట్ర లాంటి సలహా కూడా ఈ మాయ పొర తాలూకు లక్షణమే అని ఆమెకు అర్థమైంది.

తీరా గర్భాదానం రోజున అందులో "చీదర" ఆమెకు అర్థమైంది. ఆ క్రతువులు, ఆ దానాలూ - ఇవన్నీ యజ్ఞంలానూ ఉన్నాయి. వేటలాగానూ ఉన్నాయి. రెండిట్లో ఏది మంచి చావు? అనే సమస్య ఏముంది?! కాంతయ్యలో మొరటుతనం కన్న, అతని అసహ్యకరమైన ప్రవర్తన ఆమెను నొప్పించింది. ఆమెను అతను పేరు పెట్టి పిలవాలన్న ముచ్చట ఆ మూర్ఖుడితో తీరదని ఆమెకు అర్థమైంది.

కాసేపు తనను కఠినంగా, కాసేపు ప్రేమగా చూసే అత్తగారికి, నిజంగా తన పట్ల ఎట్లా ప్రవర్తించాలో అవగాహన లేదు అని అర్థమైపోయింది ఆమెకు.

"చాలా సార్లు పార్వతిలో, ఏ సహజ ప్రేమ చేతనో భర్త మీద ప్రేమ ఉబికి వచ్చేది. దానికి, కాంతయ్య విలువ ఇచ్చేవాడు కాదు. దీన్ని బట్టి అతనికి కామం తప్ప ప్రేమ అవసరం అని అర్థమైంది పార్వతికి ఆమెలోని ప్రేమ దీర్ఘ రోగంతో బాధపడిన మనిషిలా ఏళ్ళ తరబడి తీసుకుని, తీసుకుని మరీ చచ్చింది. ప్రేమ ఖాళీ చేసిన జాగాలో ద్వేషం వచ్చి కూర్చుంటుంది -" పై మాటల్లోనే కుటుంబరావుగారు వివాహ వ్యవస్థలోని అస్తవ్యస్తమైన ఏర్పాటు మనకు అర్థమయ్యేలా చెపుతారు. "నన్ను వేధించకండి - నేను మీకు కావలసిన ఆడదాన్ని కాదు" అని ఒళ్ళు మండి తృణీకరించే నాటికే ఆమె గర్భవతి.

పురిటికి బస్తీ చేరిన పార్వతి - పేదరికం, బస్తీ జీవనంలో స్పష్టంగా కనబడటం గ్రహిస్తుంది. ఇవి ఎంత నిజం. పల్లెలలో నిత్యావసర జీవితం ఒక్క పైసా చేతిలో లేకపోయినా వెళ్ళిపోతుంది. కానీ బస్తీలో ప్రతి క్షణానికీ ఖరీదు ఉన్నది. తనను తన అంతస్థు వల్ల వదినలు గౌరవిస్తున్నా, వాళ్ళు సంసారిక జీవితంలో తన కన్నా వెయ్యి రెట్లు హాయిగా ఉన్నట్లు గ్రహించుకుంటుంది పార్వతి.

మాతృమూర్తి అయిన పార్వతి తన బిడ్డను చూసి చాలా ఆనందపడింది. కానీ, దాన్ని ఎవరి తోనూ పంచుకునే స్థితిలో లేదు. అత్తగారి చేతులలో తన బిడ్డను ఊహించుకోలేక విలవిలలాడింది పార్వతి. తన భర్తకు ఉన్న దుర్గుణాలు తల్లి మప్పినవైనా అయ్యుండాలి - ప్రోత్సాహించినవైనా అయ్యుండాలి. ఇవి పార్వతి అభిప్రాయాలు. అందుకే తను సాగనించినట్లైయితే, ఆవిడ తన బిడ్డను కూడా అలాగే తయారుచేస్తుందన్నది పార్వతి గట్టి నమ్మకం.

బిడ్డ పుట్టిన తరువాత కాంతయ్య దిగజారుడులో వడి ఎక్కువయింది. ఎడాపెడా ఖర్చు చేసి, అప్పులు చేస్తున్న అతనిని ఖండించని అత్తగారంటే అసహ్యంతో, ఆస్తి కాపాడుకునే మార్గాలు వెతికింది పార్వతి. భర్త మీద వాదన చేయాలన్న కోరిక ఉన్నా, ఆమెకు ధైర్యం లేకపోయింది. కానీ, ఆ పని అన్న వెంకటేశ్వర్లు, అతని మామగారూ చేశారు. వ్యవహారకర్త అయిన ఆడదాన్ని ఎదిగీ ఎదగని సంఘం క్షమించదుకాక క్షమించదు. తనను చాలా క్రూరాత్మురాలిగా చూస్తున్న వాళ్ళకు నచ్చచెప్పాలని ప్రయత్నించి విసిగిపోయింది పార్వతి.

కాంతయ్య హఠాత్తుగా దిగి ఆమెను రమ్మంటాడు. కొడుకు ఆస్థి రాసివ్వనిదే రానంటుంది. అతని

సమ్మోహాస్త్రాలకు ఆమెలోని స్త్రీ కరుగుతుంది. కానీ తల్లి రాయిగానే మిగులుతుంది.

కోర్టు వ్యవహారాలు పూర్తిగా అర్థం కాని పార్వతి తనకు భర్తను బికారిని చేసిన ఆడదానిగా పేరు వస్తుందని ఒణికిపోతుంది. రాజీకి వచ్చిన భర్త ప్లీడర్‌ని చూసి,

"ఆయనను బుక్కా ఫకీరు చేసిన నేను పొందే ఆనందం ఏముంటుంది?! రాజీ పడు అన్నయ్యా! ఆయన ఏనాడు కావాలన్నా వచ్చి నా దగ్గర, బిడ్డ దగ్గర ఉండవచ్చు" అంటుంది.

ఆమెను అందరూ తెలివి తక్కువ దానిలా కసురుకుంటారు. భయపడిన పార్వతి,

"జీవితం ఎంత క్రూరమైనదీ? అది తప్పు చేయని వారి పట్ల, ఘోరాలు చేసిన వారి పట్ల సమంగా క్రూరంగా ఉండగలదు" అనుకుంటుంది. ప్రపంచాన్ని ఒప్పించాలన్న ప్రయత్నమంత మూర్ఖత్వం మరొకటి లేదని నిర్ణయానికి వచ్చి, తన తెలివితేటలు తనే గౌరవించుకునే స్థితికి వస్తుంది పార్వతి.

ఆస్తి రాగానే అన్నల దగ్గర ఉండలేక, వేరు వెళుతుంది పార్వతి. ఇక్కడ స్త్రీ స్వేచ్ఛ అన్న సమస్య గురించి ఉన్నంత పరిధిలో గొప్పగా చర్చించారు, ఆలోచింపజేశారు రచయిత.

ఆర్థిక వనరు స్వేచ్ఛకు మూలంగా గ్రహించిన స్త్రీ, అది ఏర్పడగానే తను చాలా స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలతో హాయిగా, తన ఇష్టం వచ్చిన రీతిలో బ్రతకాలని కోరుకుంటుంది. కానీ, స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యాలు మనిషి ఎదగడానికి, మరింత ఔన్నత్యపు పట్టుకొమ్మలకు ప్రాకడానికి ఏర్పడిన సోపానాలని గ్రహించక, అంతటితో ఆగిపోయి, ఎదగడం, ఆలోచించడం, నేర్చుకోవడాన్ని గౌరవించడం మర్చిపోయి తన స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలే, తన ఆయుధాలు, అలంకారాలు అనుకుని "నియంత"గా మారిపోయే స్త్రీల వలననే స్వతంత్ర్యం అనేది రెండు వైపులా పదునున్న కత్తిగా అది పసిబిడ్డలకు, స్త్రీలకు, పిచ్చివారికి అందుబాటులో ఉంచరాదన్న పద్ధతి, అసహ్యకరమైన ఆనవాయితీ వచ్చిందని ధ్వనింప చేస్తారు రచయిత.

స్వాతంత్ర్యం రాగానే తిండిపోతు తనం అలవాటైలావైపోతుంది పార్వతి. దానికి ఏవేవో కారణాలు వెతుక్కుంటుంది. రోజులు సుఖంగా వెళ్ళిపోవడం ముఖ్యం అనుకుంటుంది. తన అనుభవాలను భవిష్యత్తుకు ఎలా ఉపయోగించుకోవాలో ఆమెకు స్పష్టంగా తెలియదు.

తల్లి ఎవరి గురించైనా తక్కువ చేసి మాట్లాడ్డం, అందులో అంతవరకూ ప్రేమగా చూసిన మామయ్యలను, వాళ్ళ అబ్బాయిని గురించి మాట్లాడ్డం భరించలేడు వెంకటనారాయణ. అన్నం గిన్నెలో చెయ్యి పెడితే ఏ ఎలుకో తగిలినట్లుగా వాడు ఉలిక్కి పడేవాడు తల్లి మాటలకు. కానీ పార్వతి ఆలోచనలు వేరు. అందరిలా తన బిడ్డ పెరగ కూడదు. తన కొడుకు మనసులో పడే ప్రతి ఆలోచనా వాడికి పనికి రావాలి. అది అడివల్లే ఉండకూడదు. అందులో ప్రతి అంగుళం తన చెప్పు చేతల్లో ఉండాలి. ఇది పార్వతి దృక్పథం. అందుకే నారాయణ వాడి కొత్త స్నేహితుల గురించి సరదాగా తల్లితో చెప్పబోతే,

"నువ్వు ఏ అలగా వెధవలతో సావాసం చేస్తావోనని నాకు భయంగా ఉన్నది" అనే తల్లిని చూసి నిర్ఘాంతపోతాడు నారాయణ.

ఇతరులు మనస్సులో గుబులు పుట్టిస్తే తల్లితో చెప్పుకుని ఉపశమనం పొందవలసిన వాడు, తల్లే గుబులు పుట్టిస్తే, ఏం చేస్తాడు?! "నా స్నేహితుల్ని రావద్దని నువ్వే చెప్పు" అన్న వాడి మాటల పదునుతో వాడు తల్లిని బహిష్కరించడం ప్రారంభించాడు. తను యధాలాపంగా అనే ప్రతి మాటా కొన్నాళ్ళు తమ బిడ్డలకు శిలాక్షరంగా ఉంటుందని, వాటిని తల్లే గౌరవించడం లేదని తెలిసిన మరుక్షణం పిల్లలు గౌరవించవలసిన వాటిని కూడా గౌరవించరనీ పార్వతమ్మకు తెలియదు. తన మాట వినక చెరువులో దిగి ఈత నేర్చుకుంటున్నాడు కొడుకు అని తెలియగానే, తన మామగారు, భర్త లాగా కొడుకు పాడైపోతున్నట్లు ఊహించుకుని, వాడికి కటువుగా ఆంక్షలు విధిస్తుంది పార్వతి. కానీ తెలివి గల నారాయణ రావుకు తల్లి దౌర్భల్యమే ప్రస్తుత బలం. క్రమేణా నారాయణకు సంగీతం, నృత్యం మీద తెలియని అభిరుచి

ఏర్పడింది. వాడికి తెలియని విషయం ఒకటుంది. పార్వతిది రాతి గుండె కాదు - వాడు ముద్దుగా కావాలనుకున్న దేన్నీ ఆమె - కాదు కూడదు అని అనాలన్న ప్రయత్నమే కానీ, అనలేదు.

పార్వతి అటూ ఇటూ బంధువుల అందర్నీ తిరగేసినా, తన వెంకటేశ్వర్లు అన్నయ్య తప్ప పనికి వచ్చే సజ్జు, ఆస్తి, వ్యవహార జ్ఞానం ఉన్న మనుష్యులు అందులో ఆడవారు అసలు కనబడలేదు. తనకు మనోబలము, ధైర్యము ఇచ్చే నమ్మకాలు సరైనవనీ, భయపెట్టేవి తప్పుడు నమ్మకాలని పార్వతి గట్టిగా నమ్మింది 'మన చేతిలో ఏమీ లేదు. అంతా ఈశ్వరానుగ్రహం' అన్న వేదాంతం వింటే ఆమెకు కంపరం. అలా అనేవాళ్ళకు వాళ్ళ మాటల మీద వాళ్ళకే నమ్మకం లేదని తేల్చుకున్నది. ఇంక చేతల్లో ఏముంటుంది?!

ఇలా ఆలోచిస్తున్న పార్వతికి పినతల్లులు, పినతండ్రులు తపీమని పోవడంతో, దేముడు అంటూ ఒకడున్నాడేమో నన్న భయంతో పాటు, "నేను కాస్త అణిగి మణిగి ఉండాలి" అన్న ఆలోచన వచ్చింది.

ఏ పాప భీతి, దైవచింతన అనే లక్షణాలంటే అసహ్యంచుకున్నదో, పాపం పార్వతి వాటికి "చావు" అన్న భయం వలన లొంగింది. తన వల్ల కలిగిన మహాపరాధం ఏమిటో తెలియకుండానే పశ్చాత్తాపంతో దహించుకు పోయింది. వీలైనంత ధన సహాయం ఆ పోయిన వాళ్ళ కుటుంబాలకు చేసి, "దేవుడా! గుర్తుంచుకో ఆదుకున్నాను" అనుకునేది.

భర్త లేని లోటు, మనసులో మాట చెప్పుకుందామంటే తోడు లేని లోటు పార్వతికి అర్థమౌతోంది. కొడుకుతో ఇవీ, అవీ అని లేకుండా మాట్లాడుతుంటే, నారాయణ నిర్ఘాంతపోయి వినేవాడు. నారాయణ స్కూల్లో పికెటింగ్ అంటేనే చాలు, వాడి వంశంలో లాగా వాడికి చదువు అంటదేమోనని భయపడిపోయింది ఆమె.

పార్వతి భర్త కాంతయ్య గాంధీగారి ఉద్యమంలో చేరడం, చిన్నన్న ద్వారా ఉద్యమం గురించి కొంత విని, భర్త మారతాడేమో ఈ దెబ్బకు అని ఆశ పడుతుంది. ఆమె తన భర్త లాంటివాడు కాని, ఒక మహా పురుషుణ్ణి మనసులో ఎప్పుడూ ప్రేమిస్తూనే ఉన్నది.

భర్త కాంతయ్య తమ ఊళ్ళో మీటింగులో మాట్లాడ్డం, అందరూ తనను వెళ్ళమనడం, ముఖ్యంగా నారాయణ "నాన్న" గురించి అంతగా మాట్లాడ్డం - ఇదంతా లోకమంతా ఏకమై, తన భర్తకు జరిగే గౌరవం తను చూసి తరించాలని కుట్ర పన్నుతున్నట్లు ఆమెకు తోచింది.

తన భర్త మూలకంగా ఆమెకు అతను ప్రవేశించిన ఉద్యమం మీద కూడా అసహ్యం కలిగింది అని చెపుతూ, మనుష్యుల అనుభూతుల ప్రభావం ఉద్యమాల మీద ఎలా ఉంటుందో గొప్ప విశ్లేషణ ఇచ్చారు రచయిత.

"ఉద్యమం యొక్క స్వరూపాన్ని చాలామంది అర్థం చేసుకోరు. ఆ ఉద్యమంలో చేరిన తమకు తెలిసిన వారి స్వభావాన్ని ఆ ఉద్యమానికి న్యాయంగా దక్కవలసిన కీర్తికి కూడా కొంతకాలం అడ్డు పడగలుగుతారు" అంటారు.

బిడ్డ ఆరోగ్యం, చదువు, డబ్బు జాగ్రత్త ఇవి తప్ప ప్రపంచం ఎట్లా పోయినా, తన గురించి ఏమిటి అనుకున్నా, తనకనవసరం అనుకున్నది పార్వతి. ఆస్తి ఉన్న వితంతు అత్తగార్లు, ఎందుకు జులుం మరింత సాగిస్తారో అర్థం కాదు పార్వతికి. తనూ అలాగే తయారౌతానని భయపడుతుంది.

భర్త సర్వదాస్థి హరించాలని, తన సహాయం కోరాలని, మనస్సులో ఆరాటపడేది పార్వతి. కానీ విధి చావు దెబ్బ తీసి కాంతయ్య ఆ స్థితికి రాకుండానే పోయాడు. శ్రద్ధగా తద్దినాలు, దానాలు చేసి, తన తాలూకు తప్పు చేశానన్న భావన నుంచి తాత్కాలిక విమోచన పొందింది పార్వతి.

నారాయణకి కాలేజీ చదువులో కూడా తల్లి పెట్టే ఆంక్షలు, ప్రపంచం అంతా కుళ్ళు మనుషులు కుళ్ళు తిళ్ళు తింటారు, అందరూ దొంగలు అప్పు తీసుకుని డబ్బులు ఎగేస్తారు. అందరూ వంచకులు. తల్లి ఎందుకిలా ఆలోచిస్తుందో తెలియక "అమ్మ" అనే భావంలో ఇమిడి ఉండవలసిన మాధుర్యంలో అంతో ఇంతో వగరు కలిసింది "ఆడపెత్తనం" అంటే అసహ్యం పెంచుకున్నాడు. తల్లి అడిగే జీతం వివరాలు చూసి విసుక్కున్నాడు.

సాహిత్య లోకంలో సజీవ స్త్రీమూర్తులు

తద్దినాలు లేవనే కొడుకును చూసి, తన శిక్షణ వృధా ఏమో అని దిగులు పడుతుంది పార్వతి. కానీ 'తన శిక్షణ సక్రమమైనది కాకపోవచ్చు' అని తట్టదు ఆమెకు.

తల్లి తనతో గుంటూరులో కాపురం పెట్టడం భరించలేడు నారాయణ. హాస్టల్‌లో ఉంటానంటాడు. 'నేను వీడికి బరువు ఎలా అయ్యాను' అని వాపోతుంది పార్వతి. ఆమె జీవితం వాడి చుట్టే అల్లుకున్నది మరి.

తన తిండి తప్ప మరొక తిండికి అలవాటు పడలేదు. - అని ఎదుగుతున్న ప్రతి కొడుకు గురించీ అనుకుని సీదా సాదా తల్లి మోసపోతూనే ఉంటుంది. పార్వతి కూడా అంతే. నారాయణ కిళ్ళీలకు అలవాటు పడ్డం, తన నుంచి దూరంగా ఉండాలనుకోవడం - వీటి గురించి ఆలోచిస్తే అర్థమయ్యేవేమో కానీ పార్వతి ఆలోచించి, భరించలేదు.

రచయితగా మారిన నారాయణ, తల్లి ఒక బాల వితంతువుకు బుర్ర గొరిగించి ముసుగు వేశారని కచ్చగా సంతోషిస్తే, ఆమెలో ఈ విధమైన క్రూరత్వాన్ని నారాయణ సహించలేక పోతాడు. పెళ్ళిచూపుల్లో తనకు నచ్చిన సావిత్రిని, తల్లి చేత ఔననిపించుకుని పెళ్ళి చేసుకుంటాడు నారాయణ. అత్తగారింటి వారి సౌమ్యత, సంస్కారం నారాయణను బాగా ఆకట్టుకుంటాయి. వారి ముందు పార్వతి దివిటీ ముందు దీపం అయింది.

కొత్త సంసారంలో సావిత్రి తెచ్చుకున్న సారె, ఆమె భర్తతో చనువుగా, హాయిగా ఉండటం ఇవన్నీ పార్వతికి ఏవగింపుగా ఉన్నా, ఎలా చెప్పాలో తెలియదు.

సంఘంలో 'వర్గాల' మధ్య ఉండే గోడలను పోలినవి తరాల మధ్య కూడా ఉంటాయి అంటారు రచయిత. ఎంత నిజం ఇది.

నారాయణ మద్రాసులో ఉద్యోగానికి వెళతానంటే, "నీకేం ఖర్మ?" అంటుంది తల్లి. కానీ తల్లి మాట విని ఆగే దశ అతను దాటిపోయాడు. వేరు కాపురం పెట్టిన కొడుకు దగ్గరకు స్వంత ఊరు నుంచి రానంటుంది పార్వతి. మనవడి మోజులో కొన్నాళ్ళ తరువాత వచ్చినా, ఆ వాతావరణంలో తను పరాయిదాన్నన్న భావన ఆమెకు తను రైటన్న భావన హాయిని కలిగించదు. పైగా యవ్వనవంతులైన కొడుకుతో కోడలు, పడకటింటి సుఖాన్ని ఏదో అద్భుతంగా భావించడం భరించ లేకపోతుంది పార్వతి.

ఆమెకు చౌకబారు రంకుతనాలంటే తగని అసహ్యం. అందుకని కోరికకు లొంగి పట్టుబడటం ఆత్మన్యూనత కాబట్టి ఆమె నీతిగా బ్రతికి సరిపెట్టుకున్నది.

ఇక్కడ మహా గొప్ప మనస్తత్వ శాస్త్రవేత్తలా రచయిత చాలా సాహసంతో నడి వయసు దాటిన గౌరవం ఆపాదించబడిన స్త్రీమూర్తి భావాలు నిర్భయంగా వర్ణించారు.

"పార్వతికి నిద్ర ఉండేది కాదు. అహోరాత్రులు మైథున సుఖం అనుభవిస్తున్నట్లు కలలు కనేది. ఆమెకు అనేకసార్లు వేశ్య అయి పుడితే బాగుండేదనే కోరిక కలిగేది. సేవా ధర్మంలో సతీ సమస్య లేదు. శరీర సుఖం బోలెడు. ఎంత గొప్ప కాంబినేషన్. వేశ్యలకు సుఖవ్యాధులుంటాయని ఆక్షేపించే వాళ్ళ మాటల్లో అర్థం లేదు. తనకూ తన భర్త ఒక జబ్బు తగిలించాడు. వేశ్య కన్న, తన వంటి జన్మ ఏవిధంగా ఉత్తమమైనది? ఋజువేమిటి?!" ఈ వాక్యంతో ఆలోచనను రేపి, సంఘాన్ని ఒక ఊపు ఊపగలగడం విప్లవాత్మక, ప్రయోజనాత్మక రచయితకే సాధ్యం. భర్త పోగానే అనవసరపు పవిత్రత ఆపాదించి, ఆడవాళ్ళను శాడిస్టులుగా తయారు చేసి, యవ్వనవంతుల జీవితంలో నిప్పులు కురిసే రాక్షసులుగా మార్చడం కన్నా వారికి తోడు వెతుక్కునే వ్యవస్థ ఎంతో ఉత్తమమైనది అని ధ్వనింప చేస్తారు రచయిత.

ఏదో కారణం పెట్టుకుని తన స్వగృహానికి వెళ్ళి పోతుంది పార్వతి. ఆమె గుండెల్లో కొడుకు ఏర్పరచిన"లోటు" ఎవరూ తీర్చలేనిది. వేదాంతం ఒంటబట్టదు, దీన్ని ఇచ్చే సెక్యూరిటీకి దూరం కాలేదు. ఆమె అవసాన దశలో, దగ్గరకు వచ్చిన కొడుకుతో "నాయనా! నాకు ఒక్కటే విచారం. నిన్ను ఎట్లా పెంచాలో చేతకాక దూరం చేసుకున్నా..." అంటుంది.

ఆవిడ జీవితాశయం వడగట్టితే చివరకు నిగ్గు తేలినది ఈ రెండు ముక్కలే....

తెలుగులో సృజనాత్మక వచన సాహిత్యంలో దాంపత్యేతర కుటుంబ సంబంధాలను ప్రధాన వస్తువుగా తీసుకుని

అద్భుతంగా సాహిత్యాన్ని స్పృశించిన వారిలో కొడవటిగంటి వారు ఒకరు.

"సాహిత్య కారుడుగా నాకు జీవితం ప్రమాణం. సిద్ధాంతం కోసం జీవితాన్ని వక్రంగా చిత్రీకరిస్తే, ఆ రచన ఉత్తమ రచన ఎట్లా అనిపించుకుంటుందో నాకు అర్థం కాదు" - అన్న ఈ నిజాయితీ గల రచయిత సృష్టించిన పార్వతి మనకు సంఘంలో ఎంత మంది తల్లులనో చాలా సులభంగా అర్థం చేసుకుని విశ్లేషించుకునే అవకాశం ఇస్తుంది.

(వనిత మాసపత్రిక డిసెంబర్ 1993 సంచిక నుంచీ పునర్ముద్రితం)